

Σχολικός Εκφοβισμός: Μπορεί να σταματήσει;

16 Απριλίου 2019



Εκτός και αν κάποιος ενδιαφέρεται πολύ, τίποτα, μα τίποτα δεν πρόκειται να βελτιωθεί. Δρ. Σέους¹

Ο σχολικός εκφοβισμός δεν είναι κάτι καινούργιο, πιθανότατα να υπήρχε από την αρχή της δημιουργίας των σύγχρονων σχολείων. Παρόλο που δεν υπάρχει καθολικός ορισμός του σχολικού εκφοβισμού, συμφωνείται ευρέως ότι πρόκειται για στοχευμένη επιθετική συμπεριφορά, η οποία χαρακτηρίζεται από εχθρική πρόθεση, ανισορροπία εξουσίας και επανάληψη με την πάροδο του χρόνου. Ο εκφοβισμός έχει σοβαρές επιπτώσεις στη σωματική και ψυχική υγεία των θυμάτων, καθώς επίσης και δυσμενείς επιπτώσεις στα εκπαιδευτικά αποτελέσματα. Αυτό μπορεί να παραβιάσει τα δικαιώματα των παιδιών και των νέων σε μια ποιοτική εκπαίδευση, όπως καταλήγει πρόσφατη [έκθεση της UNESCO σχετικά με τη βία στο σχολείο και τον εκφοβισμό: Παγκόσμια κατάσταση και τάσεις, κίνητρα και](#)

¹ Theodor Seuss Geisel (2 Μαρτίου 1904 - 24 Σεπτεμβρίου 1991). Αμερικανός συγγραφέας παιδικής λογοτεχνίας και πολιτικός γελοιογράφος. Υπέγραφε με το όνομα Doctor Seuss (συντομογραφία Dr. Seuss). Το έργο του περιλαμβάνει μερικά από τα δημοφιλέστερα παιδικά βιβλία όλων των εποχών, με πάνω από 600 εκατομμύρια αντίτυπα και μεταφρασμένα σε περισσότερες από 20 γλώσσες.

συνέπειες. Αλλά μόνο και μόνο επειδή ο σχολικός εκφοβισμός υπήρχε από παλιά, σημαίνει ότι δεν μπορούμε να κάνουμε κάτι για να τον σταματήσουμε; Τα παιδιά μπορούν συχνά να επιλεγούν ως στόχοι για εκφοβισμό ως αποτέλεσμα κάποιας αντιληπτικής διαφοράς - σωματικής εμφάνισης, μη συμμόρφωσης στα στερεότυπα φύλου, φυλής ή εθνικότητας. Πρόσφατη έκθεση του Δικτύου ΕΥΡΥΔΙΚΗ σχετικά με την ενσωμάτωση των μαθητών με μεταναστευτικό υπόβαθρο στα σχολεία, επιβεβαιώνει αυτήν την πραγματικότητα, σημειώνοντας επίσης ότι τα παιδιά πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που δεν μιλούν τη γλώσσα διδασκαλίας στο σπίτι, αναφέρουν ότι εκφοβίζονται πιο συχνά απ' ό,τι οι εγγενείς συνομήλικοί τους.

Εκτός από τον "παραδοσιακό" εκφοβισμό, ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός (cyberbullying) γίνεται ολοένα και πιο διαδεδομένος. Η συμπεριφορά του cyberbullying προσομοιάζει με τις υπόλοιπες μορφές εκφοβισμού, αλλά γίνεται με ηλεκτρονικά μέσα, με τους θύτες να δημοσιεύουν συνήθως φήμες, απειλές, σεξουαλικές παρατηρήσεις, προσωπικές πληροφορίες ή προσβολές στα κοινωνικά μέσα. Καθώς τα παιδιά και οι νέοι βυθίζονται όλο και περισσότερο στον ψηφιακό κόσμο, αυτός ο τύπος εκφοβισμού μπορεί να έχει δραματική επίδραση στην αυτοεκτίμησή τους και έχει συνδεθεί με τα αυξανόμενα επίπεδα εφηβικής κατάθλιψης και αυτοκτονίας. Αρκετές μελέτες υποδεικνύουν επίσης, ότι η υπερβολική χρήση μέσων και τεχνολογίας αποτελεί παράγοντα που συνδέει τον εκφοβισμό με τη μείωση της ενσυναίσθησης μεταξύ των νέων.

Μια άλλη σημαντική πτυχή του εκφοβισμού είναι ότι συχνά απαιτεί ένα κοινό - είτε πραγματικό είτε ηλεκτρονικά συνδεδεμένο. Αυτό έχει δύο σημαντικές συνέπειες: πρώτον, το θύμα θα αισθανθεί πιο ταπεινωμένο και ντροπισμένο μπροστά από τους συνομηλίκους του και δεύτερον, το κοινό γίνεται συνένοχος στην πράξη εκφοβισμού όταν δεν κάνει τίποτα για να τη σταματήσει.

Επομένως, ο εκφοβισμός δεν είναι ένα φαινόμενο που μπορεί να αντιμετωπιστεί με επιτυχία, εξετάζοντας μόνο τη σχέση του θύτη και του θύματος. Έχει μάλλον ευρύτερες κοινωνικές επιπτώσεις και απαιτεί δράση στα σχολεία, τουλάχιστον στο επίπεδο της τάξης στην οποία γίνεται ο εκφοβισμός και πιο μόνιμα σε επίπεδο ολόκληρου του σχολείου. Πράγματι, οι πιθανές αρνητικές συνέπειες για το σχολικό κλίμα, θεωρήθηκαν τόσο σοβαρές ώστε το θέμα αντιμετωπίζεται σε υψηλότερο επίπεδο και περιλαμβάνεται μεταξύ των Στόχων της Αειφόρου Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (Στόχος 4.α της Αειφόρου Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών).

Τι ακριβώς μπορούν να κάνουν τα σχολεία για να αποτρέψουν τον εκφοβισμό; Το σημείο εκκίνησης είναι η καλή κατανόηση του τι εστί σχολικός εκφοβισμός και των διάφορων μορφών που παίρνει. Από εκεί, η δράση πρέπει να είναι συνεπής και συνεκτική σε όλο το σχολικό περιβάλλον. Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει αναπτύξει μια ολιστική προσέγγιση προς τα σχολεία για την προώθηση της εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ιδιότητα του πολίτη, προσφέροντας πρακτικές λύσεις για την αντιμετώπιση του εκφοβισμού που δεν είναι ούτε δαπανηρές ούτε νομικά περίπλοκες. Μια από τις σημαντικότερες πτυχές αυτής της προσέγγισης είναι η συμμετοχή των μαθητών, των εκπαιδευτικών και των γονέων στη δημιουργία ενός θετικού σχολικού περιβάλλοντος. Εάν οι μαθητές συμμετέχουν στη θέσπιση των κανόνων που ρυθμίζουν το σχολικό περιβάλλον, είναι πιθανότερο να σεβαστούν και να ενθαρρύνουν τους άλλους να τους σεβαστούν.

Επιπρόσθετα, τα σχολεία πρέπει συχνά να δίνουν μεγαλύτερη προσοχή στην κοινωνική και συναισθηματική ευημερία των μαθητών. Σύμφωνα με μία από τις τελευταίες εκθέσεις του Δικτύου ΕΥΡΥΔΙΚΗ, η διδασκαλία κοινωνικών και συναισθηματικών ικανοτήτων μπορεί να προωθήσει την ευημερία των μαθητών, την κοινωνική συμπεριφορά, την ανθεκτικότητα και τα θετικά μαθησιακά

αποτελέσματα. Οι μαθητές θα πρέπει συνεπώς να συμμετέχουν όσο πιο νωρίς γίνεται σε δραστηριότητες που προωθούν τέτοιες ικανότητες.

Ένα άλλο σημαντικό βήμα είναι η εξασφάλιση ότι όλοι οι μαθητές έχουν το χώρο και την ευκαιρία να εκφραστούν. Ο Βέλγος ψυχολόγος, [Bruno Humbeeck](#), έχει αναπτύξει μια σειρά πρακτικών εργαλείων για την αντιμετώπιση του εκφοβισμού στα σχολεία και δίνει μεγάλη έμφαση στη σημασία του διαλόγου. Συνεπώς, το σχολείο πρέπει να είναι ένας ασφαλής χώρος για να εκφράζονται οι μαθητές και να αισθάνονται ότι η φωνή τους ακούγεται. Η [εκπαίδευση για την πολιτότητα](#) όταν έχει σχεδιαστεί και διδαχτεί με το σωστό τρόπο, μπορεί επίσης να διαδραματίσει ρόλο στην ενίσχυση ενός τέτοιου υποστηρικτικού σχολικού περιβάλλοντος.

Και ενώ η μείωση του εκφοβισμού θα αποτελούσε ήδη σημαντικό αποτέλεσμα τέτοιων δραστηριοτήτων, ο δυνητικός τους αντίκτυπος είναι πολύ μεγαλύτερος. Κατανοώντας την πραγματικότητα, την προοπτική και τα συναισθήματα των άλλων ανθρώπων, επεκτείνουμε επίσης τις αλληλεπιδράσεις μας και οι εμπειρίες μας γίνονται κοινές εμπειρίες. Η επένδυση στην κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών και των νέων πρέπει επομένως να θεωρηθεί όχι απλά ως θεραπεία για ένα πρόβλημα, αλλά ως ένα ισχυρό εργαλείο που οδηγεί σε σημαντικά οφέλη για τη συλλογική υγεία και ευημερία μας.

Συγγραφείς: Sogol Noorani, Jari Matti Riihelainen και David Crosier, Ευρωπαϊκή Μονάδα Δικτύου ΕΥΡΥΔΙΚΗ

Εκτελεστικός Οργανισμός Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Μέσων και Πολιτισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής